Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „A versenyképesség kihívásai a vállalatok számára Európában”

(2005/C 120/17)

2004. február 20-án Romano PRODI, az Európai Bizottság elnöke a Bizottság nevében feltáró véleményt kért az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságtól a következő témában: „A versenyképesség kihívása a vállalatok számára Európában”

A „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és szociális kohézió” szekció, melynek az volt a feladata, hogy az EGSZB munkáját előkészítse ezzel a témával kapcsolatban, 2004. szeptember 20-án fogadta el véleményét. Az előadó **Bruno VEVER**, a társelőadó **Susanna FLORIO** volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. október 27-én és 28-án megtartott (2004. október 27-i ülés) 412. plenáris ülésén a jelen véleményt 105 szavazattal, 3 ellenében és 2 tartózkodás mellett elfogadta.

1. **Összefoglalás**

1.1 Európa jelentős versenyképességi kihívásokkal áll szemben, az iparosodás magas fokán álló partnerei illetve az alacsony termelési költségeket felmutató partnereivel szemben. Minden újabban készült elemzés felhívja rá a figyelmet, hogy a felemelkedő országok közé szorult Európa versenyképessége romlóban van. Ez a helyzet együtt jár a növekedés terén tapasztalható viszonylagos elmaradással, a beruházások komoly hiányával a képzés, a kutatás és az új technológiák terén, miközben gyorsul és egyre nagyobb méreteket ölt a nemzetközi versenyben helytállni kívánó európai vállalatok áttelepítése.

1.2 Ugyanakkor – a szociális kapcsolatokat előnyben részesítő társadalmi modelljének köszönhetően – Európa is rendelkezik a vállalatok által kihasználható versenyelőnyökkel:

– nemzetközi kereskedelmi tevékenysége jelzi, hogy részvétele a globalizációban igen mély;

– kiszélesedett belső piaca ma a legnagyobb a világon;

– monetáris uniója ugyan még korlátozott jellegű, de olyan eredmény, amellyel sehol másutt nem büszkélkedhetnek;

– a gazdasági, szociális és környezetvédelmi reformokat tartalmazó folyó lisszaboni programja azt tűzte ki célul, hogy versenyképessége tartósan növekedjen.

1.3 Néhány ilyen előny azonban jelenleg is zajló folyamatokban testesül meg, nem pedig visszafordíthatatlan eredményekben. Európa a vállalatokat sújtó hátrányokkal is rendelkezik, s ezek hozzájárulnak a növekedés és a foglalkoztatottság jelenlegi problémáihoz. Például:

– az európai jogi és közigazgatási környezet nem támogatja eléggé a vállalkozó szellemet;

– sok az akadály a – még mindig nem megvalósult – egységes piacon belül is;

– a monetáris unió ellenére az igazi gazdasági unió megvalósulása továbbra is várat magára;

– a Lisszabonban meghirdetett versenyképességi stratégia megvalósításában egyre több a késedelem.

1.4 Az európai vállalkozások versenyképességének helyreállítása céljából az EGSZB hangsúlyozza annak a négy követelménynek a fontosságát, amelyek véleménye szerint elválaszthatatlanok egymástól:

1.4.1 Az elsődleges prioritás a gazdasági szereplők bizalmának helyreállítása a következő eszközökkel:

– az európai építkezés tágabb kontextusának teljesebb megvilágítása;

– a szabályozás egyszerűsítése mind európai, mind nemzeti szinten, nagyobb teret engedve a szakmai ön-, és közszabályozás érvényesülésének;

– a vállalatalapítást és -fejlesztést elősegítő intézkedések – pl. kockázati tőke, vállalkozók képzése, szolgáltatások a KKV-k számára;

– több támogatás a vállalatok európai szintű innovációs kezdeményezései számára, valamint a többi társadalmi-szakmai szereplő aktív részvételének előmozdításához;

– több képzési, minősítési és szakmaváltási program a munkavállalók – különösen az idősebbek – számára.

1.4.2 Egy másik prioritás az egységes piac alapvető szabályainak végleges kialakítása, amelynek mindenképpen be kell fejeződnie a Lisszabonban megszabott 2010-es határidőig – nem elfeledkezve azonban az állandó karbantartás később jelentkező szükségleteiről sem. Ennek feltételei a következők:

– nagyobb szigor a szabályozás átvételében, s ezen a területen a felelősség mélyebb tudatosítása a kormányokban. A késlekedő államoknak járó EU-támogatások szükség szerinti átcsoportosítása az átvétel terén tapasztalható késedelmek orvoslására;

– a vállalatok által régóta várt döntések meghozatala a kettős adóztatás megszüntetéséről, a fogyasztási adó európai rendszerének egyszerűsítése, az egyszerűsített európai vállalkozási forma bevezetése a KKV-k számára, a közösségi szabadalmak rendezése;

– a megbízhatóbb és gördülékenyebb árucsere biztosítása a megerősített igazgatási együttműködés, az egységes piac közösségi ellenőrzése, a külső határokon működő vámszolgálat egységesítése, a közszolgálatok hatékonyságának és együttműködésének javítása révén, amely bizonyos esetekben európai szintű közérdekű szolgáltatások fejlesztéséhez is vezethet.

1.4.3. Az európai vállalkozások versenyképessége igényli – a 2010-es határidőt itt is szemmel tartó megközelítésben – egy olyan dinamikus gazdasági unió létrehozását az euró körül, amely képes ösztönzőleg hatni a növekedésre és a foglalkoztatottságra, s ennek megfelelő monetáris politikára támaszkodik, illetve:

– a monetáris unió progresszív, de oktalan késlekedés nélküli kiterjesztését az új tagállamokra;

– a tagállamok költségvetési törvénytervezeteinek előzetes – és nem utólagos – közösségi véleményezését;

– az adórendszerek közelítését a kereskedelmi szempontból nyitott és a szociális kohézió szempontjából ugyanúgy érdekelt befektetéseket vonzó gazdaság igényeinek megfelelően, szükség esetén megerősített együttműködések révén is;

– az európai gazdasági aktivitást és növekedést közvetlenül támogató intézkedéseket: a köz- és magánszféra között létrehozott partnerkapcsolatok fejlesztését újabb, a kibővült Uniónak megfelelő transzeurópai infrastruktúrák finanszírozása céljából, egy európai szintű ipari jövőképet, amely alkalmas rá, hogy irányt adjon a verseny- és kereskedelmi politikának is, Európa technológiai eszközeinek mozgósítását a közös stratégiához fűződő nagy projektek – ide értve a biztonsági szempontból fontosakat is – érdekében;

– megerősített és újragondolt, a közös gazdaságpolitika prioritásainak megfelelő közösségi költségvetést.

1.4.4 Végül pedig a lisszaboni stratégia strukturális reformjainak megvalósítása több elhatározottságot és koherenciát igényel:

– világosabban, összehasonlító módon fel kell mérni a valós állapotot a gazdasági (a piacok megnyitása, hozzáférés a finanszírozási lehetőségekhez, a kutatás erősítése), a szociális (képzés, munkaerőpiac, szociális védelem, az emberi tőkébe történő vállalati beruházások), a közigazgatási (államadósság csökkentése, a szabályozás egyszerűsítése) és a környezeti reformok terén;

– mindezen reformokat hatékonyabban kell összehangolni a versenyképesség meghatározott célkitűzései szempontjából, nevezetesen a közösségi intézmények szorosabb bevonásával és az együttműködés folyamatának egyszerűsítésével;

– nagyobb értéket kell adni a társadalmi partnerek által a reformok kidolgozásában, megvalósításában és levezénylésében játszott szerepnek.

1.5 A Bizottság összegzésképpen megállapítja, hogy jelenleg az európai vállalatok versenyképességi hiányosságai, amelyet Európa a vállalkozási szellem hiányáért, a döntések késedelmes meghozataláért, a nemzetközi változásokhoz történő lassú alkalmazkodásért, a sok területen tapasztalható kialakulatlanságért, a reformok késlekedéséért és azért fizet, mert igen hiányosan, gyakorta szeszélyesen, néha inkoherens vagyis kontraproduktív módon használja ki saját adottságait. A javulás érdekében határozott cselekvésre van szükség. A siker érdekében egy növekedés-központúbb megközelítésre van szükség, amely föllendíti mind a keresletet, mind a kínálatot mint gazdasági tényezőt egy mozgalmasabb és hatékonyabb egységes európai piacon. Az EGSZB hangsúlyozottan támogatja a legutóbbi tavaszi csúcs azon felhívását, hogy a reform érdekében újabb partnerségek jöjjenek létre mind nemzeti, mind európai szinten, a társadalmi partnerek szorosabb együttműködésére támaszkodva. Az EGSZB hangsúlyozza annak szükségét, hogy a 2010-es célkitűzéseket semmiképpen se tévesszük szem elől, hiszen azok mind a lisszaboni reformok megvalósítását, mind az egységes piac létrejöttét, valamint annak a versenyképes, valódi gazdasági uniónak a kialakítását tartalmazzák, amely hasznosítja a monetáris unió összes eredményeit és teljes mértékben magáévá teszi a fenntartható fejlődés követelményeit.

2. **Bevezetés**

2.1 Jelen feltáró vélemény Romano PRODI, az Európai Bizottság Elnöke felkérésére készült, aki 2004. január 20-án azzal fordult az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz, hogy készítsen számára elemzést és ajánlásokat az európai vállalkozások versenyképességi problémáiról. Azonosítani kellett tehát a vállalatok szempontjából felmerülő legfontosabb nehézségeket, a működési közegük által támasztott akadályokat, valamint – társadalmi modellünk kontextusában – a kiigazításhoz szükséges alternatív lehetőségeket.

2.2 A 2003. júliusi Sapir-jelentéshez hasonlóan sok újabban készült elemzés felhívja rá a figyelmet, hogy a nagy iparosodott partnerországok – mint az Egyesült Államok, Japán – és az alacsony termelési költségeket felmutató felemelkedő országok – mint Kína, India –, amelyek egyre inkább használatba veszik az új technológiákat, és a továbbképzésbe, oktatásba, infrastruktúrába ruháznak be – közé szorult Európa versenyképessége egyre több kihívással áll szemben. *Az adatok (pl. export, teljesítménymérleg, a vállalati nyereségek növekedése...) igazolják, hogy az európai gazdaság és az európai vállalatok túlnyomó hányada nagy mértékben versenyképes*. *Mindazonáltal* sok jelzőszám riasztó: a növekedés alacsony, mind a befektetések, mind az arra való igények szintje elégtelen, a foglalkoztatottság szintje mennyiségi és néha minőségi értelemben is (a biztonság romlása) süllyed, egyre több európai termelőüzem zár be, a kutatók elvándorolnak, a közadósság mértéke növekvőben, a társadalombiztosítási kiadások egyre nőnek, a lakosság gyorsuló ütemben öregszik, s ez növekvő pénzügyi nehézségekkel jár.

2.3 Az európai magas költségek (munkabér, adók, szabályok) kiegyensúlyozására, sok vállalat az automatizációra törekszik (termelés, vezetés) vagy többé-kevésbé részleges és nagyszabású áthelyezésre egy olcsóbb, és kevésbé szabályozott nem EU tagországba, főként valamely kialakulóban lévő gazdaságba.

2.4 Minden bizonnyal önáltató elképzelés lenne fentről jövő intézkedésekkel megpróbálni korlátozni ezeket a stratégiákat. Az európai gazdaság elválaszthatatlan részét képezi egy egyre inkább globalizált gazdaságnak. A folyamat megfordíthatatlan, és valójában hozzájárul a folyamat által érintett országok gazdasági fejlődéséhez és a nemzetközi stabilitáshoz, amennyiben megfelelő módon irányítják, hogy valódi gazdasági és társadalmi előrelépést váltson ki.

2.5 Ebben a megvilágításban a két következő követelmény kerül napvilágra:

2.5.1 Soha nem volt még ilyen szükség arra, hogy a globalizációt nemzetközileg hatékonyabb és igazságosabb szabályok közé szorítsuk. A versenyképesség kihívása semmiképpen sem tekinthető olyan ellenőrizhetetlen spirálnak, amely a költségek mértéktelen csökkentése felé tart, nem véve figyelembe az egészségügy, a biztonság, a társadalomfejlődés, a kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődés, a környezetvédelem feltételeit. Éppen ellenkezőleg: a versenyképesség tétje az, hogy hogyan viszonyul egy olyan nemzetközileg elismert feltételrendszerhez, amely megszabja a verseny, a biztonság, a minőség, a szociális jogok, a környezetvédelem minimális követelményeit. Ehhez szükség van az olyan nemzetközi szabályozó és fejlesztési szervezetek tevékeny részvételére, mint a Kereskedelmi Világszervezet, a Nemzetközi Monetáris Alap, a Világbank és a Munkaügyi Világszervezet, amelyek jelenleg nem működnek eléggé hatékonyan, túlságosan elkülönülnek egymástól, s működési módjukat tekintve egyesek szerint kevéssé átláthatóak és kevéssé hajlamosak az együttműködésre. E célból az EGSZB követelte, majd támogatta a WTO dohai menetrendjének megszerkesztését, ma pedig aggodalmat keltenek benne a tárgyalások előrehaladásában mutatkozó nehézségek.

2.5.2 Sürgetővé válik szintén Európa versenyképességének javítása a konkurenciával szemben olyan feltételek megteremtésével, amelyek biztosítják gazdasági és szociális fejlődését, kohézióját, javítanak foglalkoztatottsági helyzetén és környezeti állapotán. Ez azzal jár, hogy – a társadalmi kapcsolatok európai modelljének kontextusában – jobban kell hasznosítani az európai vállalatok előnyeit, ki kell küszöbölni hiányosságaikat, illetve ellensúlyozni kell ezeket jobb minőséggel és magasabb termelékenységgel, ha strukturális értelemben elkerülhetetlenek (ilyen például a munkaerő költségében mutatkozó különbség Európa és a fejlődő országok között).

2.5.3 Nem lehetséges és nem is kívánatos, hogy az Európai Unió egyértelműen kevésbé fejlett gazdasági térségekkel lépjen ár- és költségversenybe. Ebből következően az európai gazdaságnak nincs más választása, mint folyamatosan fejlődni és versenyben lenni, mindenek előtt a termelékenység fokozásával mind a minőség, mind a mennyiség tekintetében lehetőleg az innováció segítségével. Ez a humán erőforrás, technológiai és pénzügyi beruházások arányos növekedését vonja maga után.

3. **Az európai vállalatok versenyelőnyei**

3.1 *A globalizációban való erőteljes részvétel*

3.1.1 Európa központi kereskedelmi partner a világban, a világ első importőre és exportőre. Vállalatai a nemzetközi verseny torkában is tartják versenyképességüket azáltal, hogy fellendítik termelékenységüket, amit a költségek – köztük a bérek -optimalizálásával érnek el, garantálják termékeik és szolgáltatásaik minőségét, valamint újításokat vezetnek be, hogy jobban tudjanak igazodni a különböző piacok igényeihez. Ezáltal a legtöbb gazdasági szektorban jelen vannak, így:

– az élelmiszergazdaságban, ahol világkereskedelmi szempontból első helyen áll;

– a főbb iparágakban – mint autó-, űr-, vegy- és építőipar, infrastruktúra-építés, távközlés stb. –, amelyekben az európai vállalatok szintén a legjobbak között vannak;

– az energiatermeléssel és -elosztással kapcsolatos tevékenységekben – kőolaj, atom, gáz, alternatív energiák – és a környezetvédelmi technológiákban;

– a szolgáltatásokban, ahol az európai vállalatok gyakran világelsők – kereskedelem, pénzügyek, biztosítás, közlekedés, tervezés, informatikai programok, turizmus, egészségügy stb.

3.1.2 Európa vállalatai nagybani beruházók is a világ országaiban, s ezzel hozzájárulnak a világ számos régiójának, különösen Ázsia felemelkedő gazdaságainak a fejlődéséhez. Bár az utóbbiak több szektorban is Európa versenytársai lehetnek, ugyanakkor – mind beszállítóként, mind üzlettársként, forgalmazóként, alvállalkozóként vagy ügyfélként – létfontosságú ipari és kereskedelmi partnerek is az európai gazdaság és vállalatok számára.

3.1.3 Az európai vállalatoknak – éppen a fejlődő országokban játszott kiemelkedő szerepük miatt – példát kellene mutatniuk a szociális normarendszer ottani fejlesztésében, különösen a Munkaügyi Világszervezet által megfogalmazott szociális jogok megvalósítása terén. Az EGSZB a továbbiakban is elkötelezi magát és részt vesz azokban a kezdeményezésekben, amelyeknek célja a szociális dimenzió erőteljes és szükségszerű figyelembe vétele a nemzetközi kereskedelemben.

3.1.4 Az Európai Unió támogatja az európai vállalatok kereskedelmét és nemzetközi beruházásait, s szervezett formában – az Európai Bizottság közvetítésével – egyöntetűen fellép érdekeik védelmében a nemzetközi, így a WTO-val folytatott tárgyalásokon.

3.2 *A kontinens nagy piaca*

3.2.1 Az európai vállalatok első számú ütőkártyáját az egységes piac jelenti, amely egységes szabályok és a kölcsönös elismerés általános elvén épül fel, s amelyet körülbelül 1 500 irányelven, 300 szabályzaton és majd 20 000 közös szabványon keresztül történő számos egységesítés egészít ki. A vállalati tevékenységekre vonatkozó szabályozás legnagyobb része ezek alapján épül fel. Továbbra is aktuálisak a gazdaság és a foglalkoztatottság számára jelentkező előnyök, amelyeket a Cecchini-jelentés a 80-as évek végén már hangsúlyozott – még ha a jelentésben előrevetített adatokat az 1992-es határidőig nem is sikerült teljesen megerősíteni, mivel a gazdasági helyzet felkavart állapotban volt és a közösségi programot sem fejezték be.

3.2.2 Az európai belső piac ma a világ első piaca, 25 tagállammal, más európai országok – így Svájc és Norvégia – szoros együttműködésével és a további bővítés ígéretével. Több mint félmilliárd európai alkotja ezt a hatalmas belső piacot, amely nagyobb, mint az amerikai vagy a kínai. Ezt a jelentős pozitív tényt az eddigieknél jobban kell tudatosítani Európa polgáraiban.

3.2.3 Európa kohéziójának biztosítása mellett a lehetőségekkel élve a vállalatok fejlesztették kereskedelmi kapcsolataikat és együttműködésüket, struktúraváltásokra és összeolvadásokra került sor, s ezek révén nem egy vállalat nemzetközi szerepre tett szert. A KKV-k is hasznot húztak az európai alvállalkozói lehetőségekből, így például a közösségen belüli hivatalos eljárások eltörlése révén is. Az infrastruktúra fejlesztésére is sor került a transzeurópai közlekedési, energia- és távközlési hálózatok kiépítésével. A nagy ipari programok (pl. Airbus, Űrügynökség) új lökést adtak – vállalatnagyságtól függetlenül – a kutatásnak és az innovációnak. A nagy piac a foglalkoztatottságon kívül elősegítette az aktív munkavállalók, a kutatók, a diákok mobilitását – az Erasmus programból több mint egymillióan részesültek.

3.2.4 Említést kell tenni az egységes piac létrejötte előtt fennálló közmonopóliumok megvalósult vagy folyamatban levő lebontásáról, amely a közlekedésre, az energiaszektorra, a postára stb. vonatkozó különböző irányelveknek köszönhető. A Bizottság mindeközben nagyon is éberen ügyel rá, hogy ne tegye kérdésessé a közérdekű szolgáltatások fogalmát, amely strukturális értelemben – az egységes piac által megkövetelt és szükséges nyitás ellenére – szerves része az európai gazdaság- és társadalomfejlődési modellnek.

3.3 *A monetáris unió*

3.3.1 Az egységes piac legjelentősebb ténye az euró bevezetése volt, amely nagy haladást jelentett az európai vállalati versenyképesség javulása szempontjából. Már a 300 millió európai polgárt tömörítő tizenkét tagállam közös pénze, az euró is kiküszöbölte az eurózónában az átváltási kockázatokat, semlegesítette a kereskedelmi tranzakciós költségeket, és biztosította a gazdasági adatok állandó összevethetőségét. Az euró ugyanakkor nemzetközileg is elismert pénzeszköz. Bár jelenlegi túlértékeltsége a dollárhoz képest kárt okoz az exportőröknek – miközben elősegíti a behozatalt, különösen a kőolajét és a nyersanyagokét –, a pár évvel ezelőtt még fordított átváltási arány a jövőben újra változni fog.

3.3.2 Ez a világban ma páratlan monetáris unió azt is bebizonyította, hogy Európa képes egy olyan nagy újító és mozgósító erejű projektet sikerre vinni, amely igen jelentős hatással van polgárai és vállalatai életére. A monetáris unió jelentősen javított Európa külső megítélésén, és erősítette tárgyalási pozícióit, aminek hasznát Európa vállalatai élvezik.

3.3.3 Az eurót kísérő növekedési és stabilitási paktum célul tűzte ki a gazdasági közelítés minimumát, megszabva a köztartozások és a pénzromlás határát. A paktum a versenyképességet elősegítő szilárd keretek megteremtésével biztosította a vállalatok számára a tervezhetőséget. Ugyanakkor az első lépcsőfokot jelenti a valóban integrált gazdasági unió megteremtése felé. Az ugyanis magától értetődő, hogy nem lehet tartós monetáris uniót elképzelni olyan kiegészítő lépések nélkül, amelyek nevezetesen a vállalati versenyképességgel kapcsolatosak, s amelyekről Lisszabonban megállapodás is született.

3.4 *A lisszaboni reformkísérlet*

3.4.1 A lisszaboni Európai Tanács 2000 márciusában úgy határozott, hogy mind nemzeti, mind európai szinten olyan gazdasági, szociális és igazgatási reformprogramot indít be, amely Európát 2010-re a világ legdinamikusabb és legversenyképesebb tudásalapú gazdaságává alakítja, mely képes biztosítani a gazdaság fenntartható fejlődését, a foglalkoztatottság mennyiségi és minőségi növekedését és egy jobb szociális kohézió megteremtését. Ez a stratégia képezi az európai gazdaság útlevelét ahhoz, hogy – egy versenyképesebb Európában – egyesítse erőit a globalizáció kihívásaival szemben.

3.4.2 A reformok ütőképesek, s az európai vállalkozások versenyképessége előtt álló főbb kihívásokra vonatkoznak. Célkitűzéseik ennek értelmében:

– a finanszírozási lehetőségekhez – ide értve a kockázati tőkét is – való könnyebb hozzáférés, nevezetesen a KKV-k és az innovatív vállalkozások számára;

– a munkát, nevezetesen a kevéssé szakképzett és gyengén javadalmazott munkát sújtó adózási teher csökkentése annak érdekében, hogy a munka költségei ne legyenek elriasztóak;

– a köztartozások csökkentése az árstabilitás és az adóztatási önmérséklet érdekében;

– az innovációs folyamat ösztönzése, mert ettől függ az európai vállalatok technológiai teljesítőképessége;

– az oktatás és képzés fejlesztése annak érdekében, hogy jobban megfeleljenek az új gazdasági, szakmai és technológiai körülményeknek;

– a munkaerőpiac modernizálása annak érdekében, hogy a munkaerő-kínálat és -igény összhangba kerülhessen, a foglalkoztatottság, a munka minőségének és a munkafeltételeknek a szintje, valamint a berendezések intenzív kihasználtsága pedig növekedjék a nagyobb termelékenység eléréséhez;

– a társadalombiztosítás fizetőképességének biztosítása a kiadások megugrásával és különösen a népesség öregedésével szemben;

– a szabályozások egyszerűsítése mind nemzeti, mind európai szinten;

– végül – a 2001. júniusi göteborgi csúcsnak megfelelően – a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés követelményeinek kielégítőbb egyeztetése.

3.4.3 A lisszaboni stratégia módszerei alkalmasak a célok elérésére:

– új menetrend az egységes piac megteremtéséhez, közbülső szakaszok megjelölésével;

– évi értékelés a tavaszi csúcstalálkozók alkalmával;

– egy „nyílt koordináció”-módszer a közös célok érdekében, a bevált módszerek átvételével;

– a magánszektornak és a közszféra/civil társadalom partnerkapcsolatoknak juttatott központi szerep;

– a szociális partnerek párbeszédének hangsúlyozása.

3.4.4 A lisszaboni stratégia már indulásakor hozott pozitív eredményeket:

– tudatosult, hogy szükség van a hagyományos különbségeket meghaladó reformokra;

– felgyorsult az információs technológiák és az innovációs folyamatok terjedése;

– több támogatás jár a vállalatalapításhoz és a KKV-k finanszírozásához;

– több gondot fordítanak a fenntartható fejlődésre, intézkedések születtek a közszolgáltatások hatékonyságának a köztartozások lefaragásával egyidejűleg történő javítására, valamint a társadalombiztosítás konszolidációjára a hiány egyidejű pótlásával, a környezet megfelelőbb védelme érdekében pedig sor került törvényhozási rendelkezések meghozatalára és új energetikai-ipari technológiák bevezetésére;

– a társadalmi partnerek bevonása a szociális reformokba;

– a törvényi szabályozás és az igazgatás – igaz, csak korlátozott – egyszerűsítése.

3.4.5 A lisszaboni stratégia kompetitív célkitűzései nem lennének reálisak az Unió intézményi kereteinek megújítása nélkül. Ez volt az Európai Konvent feladata, amelybe az uniós államok és intézmények képviselői mellett innovatív módon bevonták a tagjelölt országok, a nemzeti parlamentek és a civil társadalom képviselőit is. A Konvent a szerződések felülvizsgálatára tett javaslatot, a modern, egyszerűsített, a nagyléptékű bővítést jobban kiszolgáló, és a nagyközönség számára átláthatóbb és vonzóbb intézményi keretek kialakítása érdekében. Az okmányban le kell szögezni annak az európai társadalmi modellnek az értékeit, amelyben a versenyképesség javítását célzó törekvések együtt járnak a foglalkoztatottság és a szociális előrehaladás javulásával. Az Unió célkitűzései között az új egyezmény – melyet a 25 tagállam 2004. júniusában fogadott el – megemlíti a magas versenyképességű szociális piacgazdaságot, a teljes foglalkoztatottság elérését és a szociális haladást, valamint a környezet védelmének és minőségi javításának magas szintjét. Az EGSZB támogatja a globális koherencia követelményét, amely a versenyképességet egyesíti a társadalmi és minőségi fejlődés egyéb kívánalmaival, de figyelmeztet rá, hogy ez a követelmény ma még messze nem valósult meg, aminek okai az európai versenyképességet továbbra is fékező akadályokban keresendők.

4. **Az európai vállalkozások versenyképességi hátrányai**

4.1 *A vállalkozási szellem elégtelen támogatása*

4.1.1 Miközben Európa bizonyos versenyképességi előnyei többnyire folyamatokban és nem visszafordíthatatlan eredményekben nyilvánulnak meg, bizonyos hátrányok akadályozzák az európai vállalatok versenyképességét. Ez hozzájárul a jelenlegi problémákhoz a növekedés és a foglalkoztatottság terén.

4.1.2 A vállalkozási szellemről az utóbbi időben – az Európai Bizottság Zöld Könyvének folytatásaként – zajlott viták megerősítették, hogy a vállalatok – nagyságuktól függetlenül – a legtöbb európai országban mindennapi problémákba ütköznek, mert:

– a szabályozások mind nemzeti, mind európai szinten túlságosan összetettek;

– az adó- és szociális terhek általában túl magasak;

– gyakran nehéz finanszírozási lehetőséget találni;

– kevés támogatást kapnak a kockázatot vállalók – ide értve azt is, hogy nemigen van második esély, ha az első vállalkozási projekt kudarcot vall;

– a vállalatok által kínált foglalkoztatási lehetőségek és a szakmai képzettségek között nincs megfelelés.

4.1.3 Hangsúlyozandó a viszonylag gyenge európai foglalkoztatottsági szint, különösen az Egyesült Államokhoz képest. Ez a helyzet káros hatással van Európa versenyképességére, a – globálisan magas – adóterhelés és a társadalombiztosítási rendszerek egyensúlya szempontjából.

4.1.4 Végül sok vállalkozó úgy érzi, hogy miközben az Unióban egyre csak gyarapodnak az elemzések az európai versenyképesség elmaradásáról, az ellenőrizhető eredményeket produkáló tényleges akciók váratnak magukra, ugyanakkor fő versenytársaink, az Egyesült Államok és Kína képes volt ezek végrehajtására.

4.1.5 Az EGSZB megállapítja, hogy maguk a szociális partnerek megfelelő helyzetben vannak ahhoz, hogy ilyen, a vállalati versenyképességet és szellemet javító operatív akciókba kezdjenek. Számos példa tanúsítja, hogy gyakran játszanak igen jelentős szerepet ezen a téren. A szociális partnereknek ezt a mozgósító funkcióját jobban kellett volna hangsúlyozni az Európai Bizottság Zöld Könyvében.

4.1.6 Az EGSZB azt is hangsúlyozza, hogy az ún. „szociális gazdaságban" működő szereplők gyakran beleütköznek a már említett akadályokba, így adózási és egyéb területeken is – ilyen a közbeszerzés vagy a versenyjogi szabályok. Az RB/EGSZB véleménye szerint ha ezekre a problémákra megfelelő megoldásokat találunk, az jelentős mértékben hozzájárulhat a gazdaság és a foglalkoztatottság helyzetének javulásához Európában.

4.2 *Az akadályok makacs továbbélése*

4.2.1 Az elért eredmények ellenére, az egységes piac több területen is elégtelenül fejlődött. Ez a helyzet különösen a gazdasági tevékenység 70 %-át kitevő szolgáltatások esetében, ahol a harmonizáció és a kölcsönös elismerések is messze elmaradnak a szükségletektől. Számos esetben a közszféra megnyitása is várat magára:

– akadályok olyan szektorok esetében, ahol tovább élnek a monopóliumok, így a közlekedés, az energiaipar, a posta és – ma már csökkent mértékben – a távközlés területén;

– a közbeszerzések zártsága (alig 10 %-uk történik saját országon kívüli vállalkozás igénybe vételével);

– az igazgatás zártsága, miközben az egységes piac növekvő együttműködést igényel több területen is (pl. adó- és vámügyek, rendőrség, igazságügy, versenyszabályozás, a csalások elleni küzdelem, környezetvédelem stb.).

4.2.2 A megvalósult, folyamatban levő avagy tervbe vett nyitások, valamint az e területen időnként tapasztalható késedelem ellenére, a közérdekű szolgáltatások státuszának kérdése az egységes piacon még mindig nem kellőképpen tisztázott. A közérdekű szolgáltatások sajátos szerepe – amelyről már több szektornyitással foglalkozó irányelv is szólt – globális módon bekerült az amszterdami és a nizzai szerződésbe. Az Európai Bizottság maga is dolgozik egy olyan horizontális eszközön, amelynek segítségével meghatározható a közérdekű szolgáltatások szerepe az egységes piacon. Mindazonáltal ki kell mondani, hogy a vita mind a mai napig a nemzeti közszolgáltatások és az európai szintű közszolgáltatások viszonyára korlátozódik, s semmilyen módon nem került eddig szóba, hogy milyen értelemben és milyen feltételekkel lehetne közérdekű szolgáltatásokat európai szinten célzottan létrehozni. Ma már ez a kérdés nem hagyható ki a kibővített egységes piacról és az európai vállalatok versenyképességéről folytatott igazi vitákból.

4.2.3 A közösségi szabályozás előrehaladásán túlmenően a tagállamok továbbra is saját szabályozással élnek, s teszik ezt olyan környezetben, amely bonyolíthatja, sőt meg is akadályozhatja az egységes piac működését a vállalatok számára. Létezik ugyan egy előzetes értesítési eljárás az Európai Bizottság felé (83/189. sz. irányelv), de a bizottság számos feladata mellett csak a legkirívóbb esetekben képes reagálni, s a bővítés még súlyosbítja is ezt a helyzetet.

4.2.4 Az irányelveket egyébként is jelenleg csak elégtelenül veszik át a tagállamok, s általában 10 %-uk – egyes szektorokban 25 %-uk – megvalósítása akadozik. Számos szabálysértés is történik, az Európai Bizottság ezek esetében jelenleg mintegy 1 500 vizsgálatot folytat.

4.2.5 Az adózás egységesítése az egységes piac keretében továbbra is megoldatlan, amibe a Tanácson belüli egyhangú szavazás követelménye is belejátszik. Elsősorban a kettős adóztatás minden formáját kellene eltörölni, ezenkívül a társaságiadó-alapok harmonizációját kellene elérni, és egyszerűsítésre vár a közösségi hozzáadottérték-adó rendszere is.

4.2.6 Az európai szerzői jogi védelem megszerzésének összetettsége és költsége szintén hátrányt okoz az európai vállalatoknak, nem is beszélve a közösségi szabadalmi rendszer makacs (harminc éves!) késéséről és előrelátható költségeiről.

4.2.7 Megemlítendő több, a kibővült Európát érintő transzeurópai hálózati projekt elhalasztása, amelyek – köz-, magán-, avagy közös – finanszírozása még megoldatlan.

4.2.8 Az egységes piac késedelmes kialakulása is részben közvetlen felelőse a foglalkoztatottság és a munkaerőpiac igencsak nem kielégítő helyzetéért. A 15 tagú Európai Unió 25 tagúra bővítése nem is egy szempontból (képzés, szakmai és földrajzi mobilitás, a foglalkoztatottság minősége, szakmaváltás stb.) még élesebben veti fel a foglalkoztatottsági helyzet javításának kérdését.

4.2.9 Végül a bővítéssel az egységes piacon való szabad közlekedés és szabad letelepedés elve is átmenetileg korlátozott lett a bizonyos esetekben hét évre megadott és az új tagállamok polgárait sújtó derogációk folytán. Ezek a korlátozások hátráltatják a kibővült Európa munkaerőpiacának akadálytalan működését, és rosszul érinthetik az új tagállamok eddigi képzési és szakmai adaptációs erőfeszítéseit. Az új tagállamok azon polgárai, akik a 15-ök Európájában önálló tevékenységbe kívánnak kezdeni, szintén nehézségekbe ütköznek.

4.3 *A gazdasági unió hiányosságai*

4.3.1 A monetáris uniót nem kísérte az a dinamikus gazdasági növekedés, amelyet be kellett volna indítania. Ennek egyik fő oka, hogy egyelőre nem egészíti ki valódi gazdasági unió. Az embrionális állapotban létező növekedési és gazdasági paktum maga is problémákat okozott az elmúlt időszakban. Több állam csak hiányosan tartja be, így Német- és Franciaország, ahol a deficit meghaladja a 3 %-ot. Más szempontból pedig kérdések vetődtek fel a paktumnak (amely a stabilitást sokkal pontosabban határozza meg, mint a növekedést) a gazdasági tevékenység stagnálására gyakorolt hatásai kapcsán. A paktum korlátainak és kényszereinek ellensúlyozása végett integráltabb gazdasági megközelítésre lenne szükség, amire viszont alig van példa a nagy gazdaságpolitikai célkitűzések (NGPC) egyelőre minimalista koordinációja folytán.

4.3.2 Az eurózónába tartozó államokat tömörítő Eurogroup a mai napig nem működik megfelelően, szinte létre sem jött, és alapvetően kormányközi intézmény, miközben az Európai Központi Bank szövetségi elv alapján működik. Messze vagyunk még attól, hogy Európában gazdasági kormányzásról beszélhessünk.

4.3.3 A Gazdasági és Pénzügyi Tanács maga is távol van még attól, hogy az Unió gazdasági kormányzatává váljon, tagjai – akik általában az egyhangú szavazás gyakorlatát részesítik előnyben – leginkább saját nemzeti érdekeiket képviselik. Ugyanez a helyzet az európai adóügyi harmonizáció deficitjével.

4.3.4 Végezetül, az utóbbi években létrejött Versenyképességi Tanácsnak nincs közeli kapcsolata a Gazdasági és Pénzügyi Tanáccsal, s nehézségekbe ütközik, hogy hatékonyan vigyen véghez egy olyan szükségszerűen több területet átfogó megbízást, mely a Tanács minden szervét érinti.

4.3.5 Sajnálatos az is, hogy az új alkotmányszerződés nem tűnik eléggé elmélyültnek és innovatívnak a gazdasági unió továbbfejlesztésének vonatkozásában, míg más területeken számos rendelkezés született. Helyénvalóbb lett volna az európai gazdaság kohéziója és a verseny közelítése szempontjából, ha az Európai Bizottság nem csupán ajánlatot tehetett volna, hanem igazi javaslatot a gazdasági politika nagy irányvonalaival és a közszféra deficitjeivel foglalkozó ügyekre.

4.4 *A strukturális reformok hiányosságai*

4.4.1 A tavaszi csúcstalálkozók alkalmával a tagállamok inkább újabb vitákat nyitottak a Lisszabonban már elfogadott célkitűzésekről – vállalva, hogy akár újabb előírásokat is csatolnak hozzájuk –, semmint hogy sort kerítsenek a nemzeti reformok összehasonlító értékelésére. Számos állam nem fordított gondot rá, hogy teljes mértékben bevonják a szociális partnereket a reformok meghatározásába és végrehajtásába, s alig kérték ki a véleményüket vagy említették meg őket az előrehaladásról készült jelentésekben.

4.4.2 Az államok diszkréciója a reformok kérdésében késlekedéssel járt együtt:

4.4.2.1 európai szinten a 25-ök megállapodtak ugyan, hogy több területen (pl. energiaipar, szolgáltatások, közbeszerzés, transzeurópai hálózatok, a közszolgáltatások átalakítása) megvalósítják az egységes piacot, de nemigen hajlandóak határidőre meghozni a szükséges intézkedéseket.

4.4.2.2 nemzeti szinten egyenlőtlen eredmények születtek. Még a reformok útján legmesszebb jutott államok is elmaradnak a nagyobb teljesítményt felmutató harmadik országok mögött, s összességében véve versenyképesség szempontjából Európa hátrányban van. Márpedig a reformok tétje nem csak az, hogy jobban menjenek a dolgok, mint régebben, hanem – s főként – az, hogy jobban menjenek, mint másutt. Külön megjegyzendő:

4.4.2.2.1 piacnyitás szempontjából jelentős haladás történt a távközlés és – kisebb mértékben – az energiaipar (gáz, villanyáram) területén, ahol az árak még gyakorta túl magasak. A postai szolgáltatások megnyitása egyes országokban nagyon lassan halad, s a nyitás szakaszolása – egyelőre csak részleges célok kitűzésével – 2009-ig tart. Késedelem figyelhető meg a közlekedési infrastruktúrák összekapcsolása és korszerűsítése területén, s ez főleg a transzeurópai hálózatok kialakítását gátolja.

4.4.2.2.2 a finanszírozási lehetőségekhez való hozzáférést illetően az európai pénzpiac integrálása folyamatban van, amit az euró bevezetése is elősegített. Több intézkedés született az induló vállalkozások és a KKV-k finanszírozásának megkönnyítésére. A kockázati tőkéhez való hozzáférés továbbra is elégtelen mértékű. Egyébként a pénzpiac egységesítése túlságosan ki van szolgáltatva a szakmai szabályozásoknak és közszabályoknak, melyeket a 2003. december 16-i az EU intézményei között megkötött egyezmény határoz meg és foglal keretbe, miközben támogatást érdemelne.

4.4.2.2.3 az államháztartási deficitet illetően a helyzet országonként igen különböző: egyes államok pozitív mérleget értek el a közpénzek területén (pl. Dánia, Finnország, Luxemburg, Svédország), míg más országokban a deficit eléri vagy meghaladja a stabilitási paktum által megszabott határszámokat (pl. Németországban, Franciaországban, Olaszországban és Portugáliában). A magas deficitet felmutató országok egyúttal a strukturális reformok megvalósítását tekintve is utolsók a sorban.

4.4.2.2.4 az innováció ösztönzését illetően a kutatási kiadások általában véve elégtelen mértékűek. A GDP 1,9 %-át teszik ki, miközben ez a szám az Egyesült Államokban 2,6 %. A vállalati beruházások kétszer magasabbak az USA-ban, mint a 15 tagú Európai Unióban. A számok nagy elmaradást mutatnak a lisszaboni stratégia célkitűzéséhez képest, amely a GDP 3 %-ában szabta meg a kutatási-fejlesztési kiadások arányát. Ennek kétharmadát a magánszektor vállalatainak kellene fedezniük. Ezek a kiadások ráadásul igen kevés összefüggést mutatnak az európai kutatási keretprogrammal. Az európai közös politika gyengesége a stratégiai területeken hatással van a technológiai beruházásokra is. Az Európában bejegyzett – s különösen az új technológiákkal kapcsolatos – szabadalmak területén is igen nagy az elmaradás az Egyesült Államokhoz vagy Japánhoz képest, többek közt a hatékony és olcsó közösségi szabadalmi rendszer régóta tartó késlekedése miatt.

4.4.2.2.5 a munkaerőpiac javulása tekintetében a helyzet országonként különböző: egyes országokban magas a globális foglalkoztatottság, míg másoknak strukturális alulfoglalkoztatottsággal kell szembenézniük. Jelentős reformok vannak folyamatban a munkaerőpiac működésének és rugalmasságának javítása, valamint a munkaerő-kínálat és -kereslet összhangba hozása érdekében. Ám ha az európaiak csatlakoznak a lisszaboni stratégiához, elengedhetetlen, hogy ezek a reformok a törvény és a közös megegyezések megfelelő alkalmazása révén hamar fenntartható minőségi és mennyiségi haladást eredményezzenek az élethosszig tartó tanulás tekintetében. Még mindig hiányzik a kellő volumenű erőfeszítés a beruházások területén, nevezetesen a képzést, valamint a minőség kompetitív elismertetésére összpontosító munkahelyeket és szakmai képesítéseket illetően. A szociális partnerekkel való konzultáció, a velük és köztük folytatott tárgyalások célja kell legyen, hogy az új rendszer valóban lehetővé tegye – a nemzetközi versenyhelyzet kihívásaival szemben – a foglalkoztatottság és a munkaköri körülmények e javulását. Már a Kok-jelentés kellőképpen hangsúlyozta azokat a prioritásokat, amelyeknek megvalósítására szükség van a helyzet tartós javulása érdekében.

4.4.2.2.6 a társadalombiztosítás fizetőképességét illetően számos reform van folyamatban, melyeknek célja a pénzügyi egyensúly helyreállítása a népesség öregedésének egész Európát egyre fokozottabban érintő kontextusában. Elsődlegesen a járulékfizetés időtartamának a várható élettartamhoz való igazítása, valamint a kiegészítő biztosító- és nyugdíjrendszerekhez való csatlakozás ösztönzése jöhet szóba. E kibontakozó reformokat jelentős késedelmek akadályozzák a kiegészítő biztosítások által garantált társadalmi gondoskodás kérdésében, és fékezik a megvalósítást és a hatékonyságot olyan problémák is, mint az, hogy túl sokan lépnek ki időnek előtte a munkaerőpiacról, ami ellentétes a 2002-es barcelonai vállalásokkal. E kérdésben ügyelni kell rá, hogy a társadalombiztosítási rendszerek reformjai ne tévesszék szem elől az igazságosságot, s elkerülhető legyen a társadalmi kitaszítottság olyan újabb formáinak megjelenése, amelyek társadalmi és gazdasági szempontból is káros hatást gyakorolnának az európai gazdaságra.

4.4.2.2.7 az oktatást és képzést illetően a legtöbb európai ország hatékony és fejlett oktatási rendszerrel büszkélkedhet, habár azok néha túlságosan is elszakadtak a gazdasági realitástól és a munkaerőpiachoz való alkalmazkodás perspektívájától, a bejutás gyakran túl szelektív, s nem elég rugalmasak ahhoz, hogy hatékony támaszt jelentsenek az egész élet folyamán. A kibontakozó csereprogramok célja, hogy erősítsék a kapcsolatokat és hozzájáruljanak a képzési formák továbbfejlődéséhez. Az internethez való hozzáférés általánossá válása szintén hozzájárul a képzések erősödéséhez.

4.4.2.2.8 a szabályozás egyszerűsítése, minőségének és hatékonyságának javítása minden európai országnak egyformán érdeke, még ha egyes országok már a többieknél messzebbre is jutottak ezen az úton. Általában elsőbbséget kell adni a vállalatalapítási eljárások egyszerűsítésének és a kisvállalkozásoknak is, hiszen az utóbbiak nagy szerepet játszanak a gazdasági tevékenységben és a foglalkoztatottság területén. A vállalatokat az operatív eljárások kifejlesztése és beállítása terén is támogatni kellene, mivel ezek növelik a hatékonyságot és hozzájárulnak a termelékenység növekedéséhez, ami aztán a versenyképesség javulásához vezet.

4.4.2.2.9 a fenntartható fejlődést illetően a kiotói egyezmény nemzeti szintű alkalmazása változó eredményekkel történik. A környezetvédelem hagyományosan az északi országokban rendelkezik a legerősebb gyökerekkel, de újabban intézkedéseket tettek más országokban is, és a tapasztalatcserék révén terjednek a sikeres megoldások (pl. önkéntes szabályozások, charták, címkék, kibocsátási engedélyek elosztása stb.). Szerfölött szükséges odafigyelni rá, hogy az Unió versenystratégiája ne kerüljön ellentétbe a környezet védelmét szem előtt tartó politikával és az e területen tett vállalásokkal, valamint hogy semmiképpen ne akadályozza ezt a politikát.

4.4.3 Összegezve: a reformok mérlege egyelőre igen vegyes képet mutat. Annak ellenére, hogy sokasodnak a versenyképességben való elmaradásról szóló jelentések, és egyre több olyan „folyamat” vagy stratégia indul be, amelyek célja a versenyképesség javítása (pl. Luxemburg, Cardiff, Köln, Göteborg, Barcelona stb.), az Unió nehezen képes az egymás után bejelentett célok (mint az egységes piac, pénzügyi térség, tudásalapú gazdaság, környezetvédelmi kiválóság stb.) megvalósítására.

4.4.4 Ugyanakkor az európai gazdasági és foglalkoztatottsági helyzet egyre romlik a 2000-es lisszaboni csúcs idején tapasztalt konjunktúra óta, egyrészt a beruházások, másrészt a kereslet elégtelen volta miatt, azt is ide értve, hogy korlátozások történtek a monetáris és pénzügyi politikában, valamint számos egyéb, egymást erősítő ok miatt is, melyeket a terrorista merényletek, a nemzetközi feszültség, a pénzpiaci és tőzsdei zavarok, a kőolaj ára által gerjesztett általános bizonytalanság váltott ki, melyek negatív hatással vannak a gazdasági ágensek bizalmára és tevékenységére. A növekedési ráta a 2000-es 3,5 %-ról 2001-ben 1,6 %-ra csökkent, 2002 óta pedig alig 1 %. Romlott a foglalkoztatottság, a munkanélküliség aránya újra átlépte a 8 %-os határt. Az európai gazdasági és szociális konjunktúra visszaesésével éles ellentétben áll az Egyesült Államok és Kína által produkált növekedés jelenlegi dinamizmusa (5 % közelében), mégha ez elég sepicifkus kontextusban is történik (vö. Dollár árfolyama, költségvetési deficit, katonai költségek, stb.).

4.4.5 A lisszaboni stratégia ördögi körbe került: a növekedés hiánya nehezíti a reformok véghezvitelét, amelyeknek késése viszont gátat vet a nagyobb ütemű növekedésnek és a foglalkoztatottsági szint emelésének. A reformcélok, a vállalások és a résztvevő államok inflálódásával szembenézve meg kell állapítanunk a felelősségmegosztás, a megvalósítás, a koordináció, azaz a gazdasági és munkaerőpiaci hatások deficitjét is. Felmerül az önbecsapás veszélye: miközben nem indítjuk be kellő határozottsággal a reformokat, elhitetjük magunkkal és másokkal, hogy a stratégia előrehaladásával nincs semmi baj. Ebben az esetben a „lisszaboni léggömb” már 2010 előtt ki fog pukkadni.

5. **Az EGSZB javaslatai:**

5.1 *Vissza kell nyerni a gazdasági élet szereplőinek a bizalmát*

5.1.1 Európa versenyképessége része kell, hogy legyen egy olyan globális politikai, gazdasági és szociális projektnek, amely képes a társadalmi-szakmai körök széles támogatásának és részvételének az elnyerésére. Az új szerződésnek hozzá kell járulnia az ilyetén várakozások kielégítéséhez.

5.1.2 Különösen fontosnak tűnik, hogy ez az Európa-projekt jó fogadtatásban részesüljön globális környezetében, mind szomszédaival, mind különböző nemzetközi partnereivel való kapcsolatait tekintve. Európa vonzerejét és a strukturális változásokhoz való alkalmazkodását alaposabban meg kell vitatni és pontosabban ki kell fejteni, különösen ami a nemzetközi beruházásokkal, az európai helyszínválasztással, illetve a világ más régióiba történő áttelepítéssel való kapcsolatokat illeti. Az EGSZB elsősorban azt várja a WTO-ban folyó tárgyalásoktól, hogy hozzájáruljanak megfelelőbb nemzetközi szabályozás kialakításához a világméretű kereskedelem és beruházások számára.

5.1.3 Ahogy nemzetközi téren új szabályozásra van szükség a jelenlegi helyett, amely szembeszökően elmarad az igényektől, Európában, amelynek a szabályozás és az igazgatási eljárások túlburjánzásával kell szembenéznie, felmerül a szabályozás egyszerűsítésének szükséglete. E célból szükséges lehet:

– az előzetes hatáselemzések megreformálása, az elemzések pártatlanságának garantálása, a hagyományos szabályozás alternatív lehetőségeinek rendszeres megvizsgálása és tesztelése, a projektek egyszerűsítésre és versenyképességre gyakorolt hatásainak ellenőrzése, az elemzések rendszeres közzététele a szabályozás tervezetével együtt;

– minden olyan módosító javaslat kötelező indoklása, amely nincs összhangban a hatáselemzéssel;

– a vállalatok és más felhasználók bevonása az egyszerűsítésbe még a szabályozás megszületése előtt (*a priori* és nem *a posteriori* SLIM-bizottságok);

– a szakmai ön- és közszabályozás ösztönzése európai szinten, különösen a szolgáltatások területén;

– az államok ösztönzése arra, hogy egyidejűleg egyszerűsítsék nemzeti szabályozásaikat és hajtsanak végre EU-kompatibilitási teszteket.

5.1.4 A politikának határozottabban kellene támogatnia a vállalatalapítást és -fejlesztést, javítania kellene a kockázati tőkéhez való hozzáférés feltételein – ez azt is jelenti, hogy ki kellene bővíteni az Európai Beruházási Bank cselekvési lehetőségeit ezen a területen –, nagyobb súlyt kellene fektetni a vállalkozók képzését szolgáló és más vállalkozók által működtetett programokra, minden egyes tagállamban sűrűbbre kellene szőni a kisvállalkozásokat kiszolgáló támogató hálót, illetve biztosítani kellene az európai szintű koordinációt.

5.1.5 Általában bátorítani kell a vállalatokat, a szakmai szervezeteket és a polgári társadalom különböző szereplőit arra, hogy több európai szintű kezdeményezést tegyenek, és használják ki jobban az együttműködésben és cserekapcsolatokban rejlő azon új lehetőségeket, amelyeket az európai építkezés előrehaladása biztosít a számukra. A való élet talaján álló kezdeményezéseik – éppúgy, mint az európai intézményektől vagy az államoktól várt új intézkedések – meghatározó szerepet fognak játszani abban, hogy a versenyképesség helyreállítását célzó és Európában már zajló folyamatok valódi hatást és pozitív eredményeket érjenek el, s hogy az ezzel ellentétes különböző gátak és akadályok végleg elháruljanak az útból. A hatékonyabb és versenyképesebb Európa végeredményben az ilyen gazdasági és szervezeti kezdeményezések sokasodásának és egymást kölcsönösen erősítő hatásának eredménye lesz, s ezeket a mozgásokat az európai, nemzeti és regionális hatalmi szerveknek legfőképpen könnyíteniük s a versenyképességet elősegítő környezet kialakításával támogatniuk kell.

5.2 *Az egységes piac kiépítésének befejezése*

5.2.1 Nagy szükség van rá, hogy rövid időn belül elkészüljenek a tegnapi 15 helyett ma már 25 tagállamra kiterjedő egységes piac alapvető szabályai. Ezt a feladatot nem lehet a Lisszabonban kitűzött 2010-es határidőn túlra halasztani. A cél elérésére feltétlenül szükség van, még ha nem is feledkezünk el az egységes piac utólag jelentkező állandó karbantartásának és további átalakításának feladatairól sem.

5.2.2 Az első feltétel az irányelvek nemzeti átvételének szigorúbb biztosítása a határidők betartásával, ahogyan arra az európai csúcs elkötelezte magát. Ehhez szükség van a kormányok felelősségteljesebb magatartására, s ha kell, ennek érdekében a vonakodó országoknak járó EU-támogatásokat a megfelelőbb átvétel érdekében át kell csoportosítani. Egyébként az irányelvek súlyával szemben az egységes és közvetlen alkalmazású rendeletek alkalmazása jobban segítené a hatékony átvételt.

5.2.3 A versenyképességet érintő harmonizációs prioritások tekintetében megemlítendő:

– a tagállamok közötti kétoldalú megállapodások kibogozhatatlan és nem teljes körű sokaságának helyébe egy, a kettős adóztatást a belső piac tekintetében megszüntető rendeletnek kellene lépnie;

– az egyszerűsített európai társasági forma létrehozása a KKV-k számára – ennek igényével az EGSZB már több alkalommal fellépett – új fejlesztési, együttműködési és alvállalkozási lehetőségeket nyitna meg európai szinten, elsősorban a határok közelében;

– szükséges az egyszerű, hatékony és olcsó közösségi szabadalmi rendszer gyors bevezetése, hiszen annak folyamatos késleltetése már-már egyenértékű annak bevallásával, hogy Európa strukturálisan képtelen a versenyképesség tekintetében tett vállalásait teljesíteni;

– az érdekelt szakmák aktív részvételével létre kell hozni a szolgáltatások valódi belső piacát ([1]).

5.2.4 Az igazgatási rendszerek egymástól való elzártságának megszüntetése szintén olyan elengedhetetlen feltétele az egységes piac megerősítésének, amelyet a jelenleginél közvetlenebbül és kellene támogatni az Uniónak. Ebbe bele kell tartoznia a következőknek:

– jobb együttműködés az egyes országok igazgatási rendszerei között európai szinten, hiszen ezeknek ma már egy 25 tagállamból álló egységes piacot kell közösen felügyelniük;

– közösségi ellenőrzések az egyes államokban az esetleges működési rendellenességek és a kiigazítási lehetőségek számbavételével;

([1]) Egy EGSZB-vélemény készülődik erről a határozatjavaslatról.

– a bővítés eredményeképpen létrejött külső határokon folyó vámellenőrzés egységesítése, első szakaszban közös képzési anyaggal, valamint európai gyakorlati időszakok és cserék szélesebb körű biztosításával a vámalkalmazottak számára;

– a valóságosan megkötött közbeszerzések európai összehasonlító adatainak közzététele;

– a közszféra jobb nemzeteket átfogó koordinációja, amely esetlegesen – azokon a területeken, ahol ez szükséges – előkészítheti ilyen jellegű szolgáltatások megjelenését európai szinten.

5.3 *A gazdasági unió fejlesztése*

5.3.1 A valóságosabb gazdasági unió megteremtése kulcseleme az európai vállalatok versenyképességének, s szükséges is a monetáris unió teljes körű működtetéséhez. Ehhez Európát képessé kell tenni arra, hogy megfelelőbb és stabilabb makrogazdasági választ tudjon adni a nemzetközi konjunktúra változásaira mind a kínálatot, mind a keresletet támogató politika szempontjából. Elengedhetetlen az ezt megcélzó közös gazdaságpolitika fejlesztése, összhangban a Lisszabonban kijelölt 2010-es határidővel. Ehhez hozzátartozik:

– az euróövezet kiterjesztése az EU új tagállamaira, mihelyst azok képesek lesznek annak fenntartására;

– a közösségi módszer előnyeinek továbbfejlesztése (pl. az Európai Bizottság jelentései és javaslatai, többségi szavazás a Tanácsban) mindazon kérdésekben, amelyek valóban közös gazdasági érdekekre vonatkoznak;

– a növekedési és stabilitási paktum betartatása, számot vetve a versenyképesség támasztotta kihívásokkal, azaz a befektetési feltételek előnyben részesítése az adminisztrációs költségekkel szemben.

5.3.2 Azon intézkedések közül, amelyek jelentős előrelépést jelentenének a gazdasági unió kialakításának útján, megemlítjük a következőket:

– a nemzeti költségvetési törvénytervezetek előzetes – és nem utólagos – közösségi véleményezése, aminek révén biztosítható a nagy gazdaságpolitikai célkitűzésekkel (NGPC) való összhang;

– a foglalkoztatottsági célkitűzések szimpla egyeztetésen túlmenő összhangba hozása az NGPC-vel;

– az európai pénzügyi térség megszervezésének felgyorsítása, ideértve a szakmai ön- és közszabályozás eszközét is.

5.3.3 A gazdasági unió egyik feltétele az adórendszerek, nevezetesen az adóalapok közelítése egymáshoz, a kereskedelmi cserekapcsolatok előtt nyitott és a beruházások számára vonzó gazdaság feltételeivel összhangban. A kamatok terén élvezett szabadság az egységes piacot közvetlenül érintő területeken korlátozható. A foglalkoztatottság terén egyeztetett adókönnyítések szükségesek. Egyhangú döntés hiányában az ezt az utat választó államok megerősített együttműködése révén is elérhetők az első sikerek.

5.3.4 Az eddiginél jobban egyeztetett gazdaságpolitika célkitűzéseinek ki kell terjedniük a következőkre:

– a növekedés politikájának továbbfejlesztése a gazdasági aktivitás és a foglalkoztatottság emelése érdekében, a legutóbbi európai csúcstalálkozók megállapításaival összhangban: ennek érdekében – az Európai Beruházási Bank kiegészítő akcióin túlmenően, amelyeknek hatása bár nem elhanyagolható, de korlátozott – új lendületet kell adni a köz- és magánszféra partneri kapcsolatainak, elsősorban a kibővített Unió igényeinek megfelelő új transzeurópai infrastrukturális hálózatok finanszírozása céljából;

– aktívabb ipari megközelítés, az európai érdekek tisztázása, ennek megfelelő versenypolitika, az európai érdekek védelmét jobban szem előtt tartó kereskedelempolitika, nagy közös projektek elősegítése és támogatás a közösségi költségvetésből;

– az innovatív kutatásokba történő vállalati beruházások szükséges fejlesztésének biztosítása, nevezetesen az európai versenyképesség minőségi erősítése céljából;

– különösen fontos Európa önállóságának biztosítása a biztonság szempontjából alapvető technológiák terén (szükség esetén megerősített együttműködés révén, ennek megfelelő kedvezményezett közbeszerzési eljárásokkal);

– a közös K+F politika közös projektekre irányítása, EU-kompatibilis nemzeti megoldásokkal.

5.3.5 Az új 2007-2013-as költségvetési naptárnak Európa versenyképességére kellene összpontosítania. E célból szükségesnek mutatkozik:

– a gazdasági, ipari, regionális és társadalmi változások jobb előrejelzése, valamint az alkalmazkodás kellő időben történő megtervezése;

– a mezőgazdasági politika reformjának folytatása az érintett körökkel összhangban, a versenyképes európai élelmiszeripar, a környezetvédelem és a fogyasztói biztonság, valamint a kiegyensúlyozott vidékfejlesztés követelményeinek megfelelően;

– az Unió nemzetközi jelenlétének erősítése, a fejlődő területeknek juttatott támogatás hatékonyságának növelése, a partnerkapcsolatok erősítése, az európai vállalatok befektetéseinek ösztönzése nagy növekedési potenciállal rendelkező harmadik piacokon;

– a közösségi támogatások odaítélésének megváltoztatása, azaz: a támogatások feltételrendszerének kiszélesítése (nevezetesen a gazdasági konvergencia, de az irányelvek átvételének kérdésében is), a támogatásban részesülő államok viszonzási lehetőségeinek jobb kihasználása (versenyképes vállalati környezet, igazgatási egyszerűsítés, az akadályok lebontása), a közösségi támogatások megfelelőségi felülvizsgálata – az állami támogatásokhoz hasonlóan – a versenyszabályok szempontjából, (itt figyelni kell a káros torzulásokra és a mesterséges áttelepítésből fakadó esetleges zavarokra), valamint az előnyös feltételű hitelezés gyakorlatának ösztönzése a szubvenció jellegű támogatások helyett.

5.4 *A strukturális reformok koherensebb megvalósításának biztosítása*

5.4.1 A lisszaboni vállalások hitelességét az eddiginél jobban meg kell alapozni Európa polgárai előtt. El kell utasítani a jelentőségére és társadalmi költségeire vonatkozó aggályokat. Ezek a reformok jövőnket, a nyílt gazdaság fejlődését szolgálják. A cél az európai társadalmi modell fennmaradásának biztosítása, azé a modellé, amelyhez az európaiak kötődnek, azé, amelynek elvei az alapjogok Chartájában olvashatók, s amelyet összhangba kell hozni a globalizációs folyamatokkal.

5.4.2 A versenyképesség fogalma nyerne vele, ha világosabb megfogalmazást kapna. Az EGSZB szerint nem kell a világ legversenyképesebb szereplőivé válnunk a költségek minden területen érvényesülő maximális leszorítása árán: ez a célkitűzés egyrészt illuzórikus, másrészt teljesíthetetlen, több szempontból is gyászos következményekkel járna, és nem is lehetne tartós a minőség, a társadalom és a környezet károsodása miatt. Az EGSZB szerint éppen ellenkezőleg, szert kell tennünk mindazon eszközökre, amelyek révén teljes mértékben és tartósan versenyképesek lehetünk a nyílt és globalizálódott gazdaság körülményei közepette: rendelkeznünk kell az új technológiákkal, innovatívabb módon kell megszerveznünk a munkát és a termelékenységet, miközben soha nem tévesztjük szem elől az európai társadalomfejlődési modell megőrzésének és megerősítésének szándékát.

5.4.3 Jobb koordinációra van szükség egyfelől a gazdasági, társadalmi, igazgatási, környezeti reformok, másfelől a tagállamok között. Biztosítani kell mind az összevethetőséget, mind a kölcsönösségből fakadó energiákat. A strukturális reformok egyes államokban tapasztalt jelenlegi helyzetét tekintve elsősorban a következők szükségesek:

– a távközlési, energia- és közlekedési hálózatok összekapcsolása a lehető legjobb költség/minőség/biztonság arány biztosításával;

– az európai pénzpiac egységesítésének felgyorsítása a rugalmasság, harmonizáció, biztonság, versenyhelyzet és önszabályozás feltételeinek egyidejű tiszteletben tartásával;

– a termelékenység növelése egyfelől közvetlenül a vállalatoknál – pl. munkaszervezés, informatika, új technológiák révén –, másfelől a közpénzek felhasználásának fokozott társadalmi-gazdasági hatékonysága útján, ide értve a nagyságrendi megtakarításokat is – a közszféra megnyitása, európai szintű együttműködés a közszolgáltatások terén –, amelyek hozzájárulnak a költségvetési deficit csökkentéséhez;

– annak biztosítása, hogy a kutatásra szánt pénzek – amelyeknek majd kétharmada a vállalatoktól származik – elérjék az Unió által kitűzött mértéket, azaz a GDP 3 %-át, valamint hogy a nemzeti programok egymással és a közös K+F programmal is összhangban legyenek;

– a szakmatanulás és a váltott helyszínű – iskola/vállalat – képzés ösztönzése, a bejutási lehetőségek szélesítése, az európai cserekapcsolatok további és még szélesebb körű támogatása;

– a munkakeresők megfelelőbb alkalmazhatóságának előmozdítása képzési, valamint a munka világába való beilleszkedést elősegítő, személyre szabott programok révén;

– a munkakeresők – nők, férfiak, idősek és fiatalok – önálló gazdasági tevékenységre való bátorítása az igazgatási eljárások egyszerűsítésével, valamint a társadalombiztosításból való részesülésük szintjének megtartásával;

– a társadalombiztosítás fizetőképességének – azaz tartós fennmaradásának – biztosítása az európai népesség öregedésének kontextusában és a be nem jelentett illegális munkavégzés üldözésével;

– a szabályozások és eljárások túlzásainak lefaragása, különösen a KKV-nál, s egyúttal, mint már szó volt róla, hatékonyabb fellépés az illegális gazdaság ellen;

– elsődleges figyelmet szentelni a vállalkozásalapításra, a vállalkozói szellem bátorítására, megreformálni ez irányban az adminisztratív és adóval kapcsolatos rendelkezéseket;

– a fenntartható fejlődés megalapozása és – az európai vállalatok számára a világban új piacokat ígérő – új technológiák ezzel kapcsolatos fejlesztése, a hasznos tapasztalatok megosztásának ösztönzése erre alkalmas adatbázis létrehozatalával.

5.4.4 A reformok európai szintű koordinálását segítené:

– az Európai Bizottság elnökének felruházása azzal a különleges jogkörrel, hogy – valamennyi kollégájával egyetemben – megvizsgálva az európai vállalatok előtt álló és versenyképességüket érintő kihívásokat, egyedi kezdeményezéseket tegyen a Bizottság politikájának módosítására. Az elnök kijelölhetné a Bizottság egy tagját, aki segítené e feladat ellátásában;

– a lisszaboni reformok megvalósítását ábrázoló összehasonlító táblázat elkészítése, amelyből a közszféra szerepén kívül kitűnik a civil társadalom szerepvállalása is;

– a lisszaboni célkitűzések fokozottabb figyelembe vétele az uniós támogatások odaítélése során, s e koherencia feltüntetése az évi jelentésekben.

5.4.5 Jelenleg központi követelmény az európai polgárok motivációjának erősítése az európai építkezés és a versenyképességi célkitűzés kapcsán. Ehhez szükség van az épülő Európa jövőképének és mibenlétének, valamint azoknak a globális gazdasági-társadalmi kereteknek a pontosabb ismeretére, amelyek között a strukturális reformok megvalósulnak. Ez nevezetesen segít a szociális kapcsolatok európai modelljévé válásnak jobb megértésében.

5.4.6 Az európai vállalatok nagyobb versenyképessége ennek megfelelően megköveteli a munkavállalók szakmai képzettségének emelését, ösztönzésüket a munkaszervezésben való részvételre, valamint a vállalati szintű szociális kohézió erősítését a szorosabb és megújult társadalmi kapcsolatok révén.

5.4.6.1 A vállalatok beruházásai az emberi erőforrásokba valóban meghatározónak tűnnek: a vállalat által képviselt emberi munkaerő olyan tőke, amely alapvető összetevője a termelékenységnek. Ezektől a – különösen a képzésbe történő – beruházásoktól függ a munkavállalók munkakedve és termelőképessége.

5.4.6.2 Miközben az élethosszig tartó tanulás és képzés az európai foglalkoztatási politika központi elemévé vált, aggodalomra ad okot az oktatásban és képzésben részt vevő munkaerő aránya: míg a 25-29 évesek körében ez átlagosan 14 %, az életkor előrehaladtával fokozatosan csökken, s az 55-64 évesek körében már csak 5 %-ot tesz ki.

5.4.6.3 Egy olyan termelési rendszerben, amelyben a munkahelyeken egyre több technikai tudásra és hozzáértésre van szükség, a leírt helyzet nyugtalanságra ad okot Európa versenyképessége szempontjából. Kívánatos, sőt elengedhetetlen, hogy a helyzet megváltozzék. Ennek érdekében a vállalatoknak a képzést mint közép- és hosszú távú beruházást kell stratégiájukba beilleszteniük, és nem szabad úgy tekinteniük, mint amelyről – ha nem várható tőle azonnali haszon – egy gyorsabban megtérülő beruházás kedvéért lemondhatnak.

5.4.6.4 Azonban az élethosszig tartó szakképzést, képzést és oktatást nem szabad egymástól elkülönítetten vizsgálni. Részét kell képezniük a munkavállalók szakmai pályafutása irányításának. A képzés révén minden életkorban fenn kell tartani a motivációt, értékén kell kezelni a szakmai tudást és dinamizálni kell a szakmai életutat. Ebből a szempontból a tudásvizsgálatok, a képességértékelések olyan eszközt jelentenek, amelyeket egyénre szabott – és a vállalati projekthez kapcsolódó – szakmai projektek keretében kell alkalmazni.

5.4.7 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja a szociális gazdaság szerepét is, amelyet már több véleményében is tárgyalt. A Bizottság emlékeztet rá, hogy a szociális gazdaság a magasabb versenyképesség modelljévé is válhat, amely az egyének és a vállalatok közötti együttműködésre és arra alapoz, hogy képes kielégíteni az egyének szükségleteit, ugyanakkor fejleszteni az emberi tőkét.

5.4.8 A vállalatokon és a munkavállalókon kívül a szociális partnerek elsődleges szerepet játszanak a társadalmi kapcsolatok újradefiniálásában. A lisszaboni mandátum eredetileg döntő felelősséggel ruházta fel a magánszférát, a szociális partnereket és a civil társadalmat a reformok sikerre vitele érdekében. Az EGSZB rendkívül sajnálja, hogy az ide vonatkozó utalást az első tavaszi csúcstalálkozókon nem kezelték értékének megfelelően sem a tagállamok viszonyában, sem az Európai Tanács vitáiban és következtetéseiben.

5.4.9 Ez a helyzet a szociális partnerek és a Tanács elnöksége, illetve az Európai Bizottság között – a tavaszi csúcstalálkozókat megelőzően – sorra került találkozókkal kezdett megváltozni. A társadalmi párbeszéd 2003-2005-re vonatkozó többéves, a szociális partnerek (UNICE, CEEP, UEAPME, Európai Szakszervezeti Szövetség) által megalkotott menetrendje is hozzájárult a partnerek fokozottabb bevonásához a reformstratégia megvalósításába. A három területre (foglalkoztatottság, a bővítés szociális vonatkozásai, mobilitás) összpontosító menetrend, amely az egyeztetés és a közös kezdeményezés elvén épül fel, nagy hangsúlyt fektet a képzés és a személyes képesítések erősítésére. Ezzel hozzájárul az európai társadalmi modell újrafogalmazásához, amely a vállalatok nagyobb gazdasági versenyképességét erőteljesebb szociális mondanivalóval ötvözi.

5.4.10 E szociális partnerek a tagállamokban már meghatározó reformokat kezdeményeztek, akár a képzés, akár a munkaerőpiac vagy a társadalombiztosítás területén. Alapvető fontosságú, hogy a reformokban való felelősségvállalásukhoz támogatást kapjanak, hogy kezdeményezéseiket és megegyezéseiket a tavaszi csúcstalálkozókról készült jelentések értékükön kezeljék, valamint hogy bevonják őket a tapasztalatcserébe is. Az EGSZB kész a társadalmi-gazdasági szereplők reformokban való részvételére vonatkozó információkat adatbázis formájában közrebocsátani.

6. **Következtetések**

6.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai vállalatok versenyképességét érintő hiányosságok jelentik azt az árat, melyet Európa a vállalkozási szellem hiányáért, a számos területen tapasztalható késlekedésért, a reformok lassúságáért és azért fizet, mert igen hiányosan, gyakorta szeszélyesen, néha inkoherens, vagyis kontraproduktív módon használja ki saját adottságait. E megállapítást négy központi jelentőségű működési hiányosság igazolja:

– a vállalkozási szellem nem kielégítő támogatása, az európai lehetőségek ellenére;

– a bővítés ellenére is még nem kiépült belső piac;

– a monetáris unió ellenére a gazdasági unió megvalósítása várat magára;

– a tervekben szereplő strukturális reformok nem következetes felvállalása.

6.2 Az említett hiányosságok megszüntetése közös felelősségvállalást igényel, annak érdekében, hogy biztosítható legyen az Európa és az egymás előnyeiből kölcsönösen hasznot húzó európai államok közötti jobb összhang. Az EGSZB üdvözli, hogy a legutóbbi tavaszi csúcs:

– felkérte a tagállamokat, hogy a reform érdekében alakítsanak ki olyan partnerkapcsolatokat, amelyekben a szociális partnerek, a civil társadalom és az állami szervek is részt vesznek;

– támogatta az európai szociális partnereket abbeli törekvésükben, hogy új partneri viszony kialakításával erősítsék meg a változtatás iránti elkötelezettségüket.

6.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az ilyen partnerkapcsolatoknak mind európai, mind nemzeti szinten arra kell törekedniük, hogy az európai versenyképesség helyreállításához szükséges feltételek mihamarabb létrejöjjenek, s ennek megfelelően hozzá kell járulniuk:

– a belső piac optimális megszerveződésének felgyorsításához;

– a gazdasági uniónak a monetáris unióhoz méltó fejlesztéséhez;

– az összes érintett tényezők bevonásához a reformok ügyébe;

– e célból innovatív kezdeményezéseket kell tenniük mind a köz-, mind a magán- és egyesületi szférában;

– hozzá kell járulniuk a partnerség eredményeinek az elkövetkező tavaszi csúcstalálkozókon esedékes értékeléséhez.

6.4 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy semmiképpen nem szabad szem elől téveszteni a 2010-es határidőt, amely irányadó mind a lisszaboni reformok megvalósítása, mind az egységes piac kiépítése és a valódi, versenyképes – a monetáris unió minden előnyét kihasználó és a fenntartható fejlődés követelményeit teljes mértékben magának tekintő – gazdasági unió megteremtése szempontjából.

6.5 Az EGSZB végül megjegyzi, hogy az erős gazdasági növekedés sokkal jobban meggyorsítaná a szükséges reformokat. Az EU-nak késlekedés nélkül lépéseket kell tennie az egységes piac megerősítésére a kereslet és a kínálat ösztönzése által, és ezzel fenntartható körülményeket teremthetne a befektetések, a kereskedelem, a fogyasztás és a foglalkoztatás megnövelésére.

Brüsszel, 2004. október 27.

Az Európai Gazdasági
és Szociális Bizottság Elnöke
Anne-Marie SIGMUND